

OPUS DEI

Opus Dei je organizace založená 2. února 1928 španělským knězem Josemariou Escrivá. V současné době má dohromady kolem 80 tisíc členů na všech kontinentech světa. Jedná se o jedinou osobní prelaturu v dějinách katolické církve. Tato prelatura se orientuje na duchovní vedení svých členů, jehož cílem je přivést každého člověka ke svatosti skrze obyčejnou práci.

Pro svou neobvyklost a malou znalost ze strany obyčejných lidí (nečlenů) bývá organizace Opus Dei podezírána z podivných praktik a tajných aktivit, které ovlivňují nejen Vatikán, ale ve svém důsledku celý svět.¹ Kvůli této neprůhlednosti překřtili anglofonní kritici a novináři Opus Dei na „Octopus“ Dei (Chobotnici), protože má svá „chapadla“ po celém Vatikánu. Navíc podobnost názvu organizace (Opus Dei = „Dílo Boží“ = kastilsky „la Obra“) s Mussoliniho OVRA (Dobrovolná stráž na potlačení antifašismu), a dokonce homofonie výslovnosti („la Obra“ se totiž čte jako „la Ovra“) vyvolávají v obyčejných lidech strach. Často se také objevují spekulace, že tato organizace vytváří „církve třetího tisíciletí“, tedy že systematicky připravuje své členy na převzetí všech významných církevních funkcí, aby mohla současnou církev zreformovat.²

Že se nemusí jednat pouze o spekulace potvrzuje také fakt, že ze všech katolických organizací jediná Opus Dei získává stále nové členy a postupně tak dosahuje vůdčího postavení mezi jinými církevními řády či organizacemi. Svůj úspěch hodnotí Opus Dei jako přirozený a samozřejmý ze dvou důvodů. Jednak vznikla organizace díky Božímu zjevení, jehož se dostalo zakladateli Josemariovi Escrivá, za druhé je Dílo přímo zaměřeno na laický život, který samozřejmě tvoří největší podíl členů.

Josemaría Escrivá de Balaguera – zakladatel Opus Dei

MLÁDÍ:

Josemaría Escrivá de Balaguera se narodil 9. ledna roku 1902 jako druhé z pěti dětí obchodnické rodiny. Jeho otec don José Escrivá y Corzán a matka María Dolores Albás y Blanc vychovávali všechny své děti ke zbožnosti, což se odrazilo v pozdějším životě Josemarií.³ Město, ve kterém rodina žila, bylo Barbastro – největší město nacházející se na úpatí Pyrenejí v Aragonii (v roce 1900 mělo 7000 obyvatel).

Koncem roku 1913 obchod jeho otce málem zkrachoval (textilní výroba a výroba čokolády) a finanční situace rodiny se značně zhoršila. Roku 1915 se museli přestěhovat do Logroňu. Jako dospívající chlapec v Logroňu Josemaría zažil situaci, která rozhodla o jeho příštím životě. Spatřil totiž ve sněhu stopy bosého mnicha. Tehdy pochopil, že po něm Bůh něco žádá, ale nevěděl co. Proto se v roce 1918 rozhodl vstoupit do kněžského semináře v Logroňu a roku 1920 se přestěhoval do Zaragozy.

¹ Jestli se jedná o pouhé spekulace či o skutečnost není nikde spolehlivě potvrzeno. Veškeré případy spojené s Opus Dei se zakládají na domněnkách, které členové Díla vyvracejí.

² Tato reforma ovšem spočívá v návratu k původnímu poslání církve a tradičním apoštolským hodnotám, protože Opus Dei je organizace velmi ultrakonzervativní.

³ Jako jeden z nejdůležitějších momentů své výchovy Escrivá uváděl událost, kterou si pamatoval z dětství. Jeho matka mu při jedné příležitosti řekla: „Jediná věc, za kterou se máme stydět, je hřích.“ Escrivá potom často opakoval při svých kázáních tuto příhodu.

ZALOŽENÍ OPUS DEI:

Po smrti svého otce v roce 1924 se Josemaría stal hlavou rodiny. Dále studoval teologii a práva, a aby uživil svou matku, sestru a mladšího bratra, přednášel na univerzitě. Po kněžském vysvěcení v roce 1925 začal sloužit na venkovské farnosti, potom se opět přestěhoval do Zaragozy. V roce 1927 mu jeho biskup dal svolení k přestěhování do Madridu, aby mohl získat doktorát práv.

Dne 2. října 1928 během duchovních cvičení Escrivá konečně uviděl to, co po něm Bůh žádal: aby založil Opus Dei, cestu posvěcování v každodenní práci a plnění běžných křesťanských povinností.

Když v Madridu začala občanská válka, náboženské pronásledování přimělo Josemariii Escrivá vykonávat kněžskou službu tajně a neustále se přesouvat z místa na místo. Náhodou se mu podařilo opustit hlavní město a po nesnadném útěku přes Pyreneje se usídlil v Burgosu. Po skončení občanské války v roce 1939 se vrátil do Madridu, kde konečně získal doktorát práv. V následujících letech pracoval Escrivá pro Opus Dei a dával duchovní cvičení kněžím i laikům.

V roce 1946 se Josemaría Escrivá usídlil v Římě. Během pobytu v Římě získal doktorát teologie z Lateránské univerzity a papež Pius XII. ho jmenoval konzultantem dvou vatikánských kongregací, čestným členem Pontifikální teologické akademie a čestným prelátem.

Mons. Josemaría Escrivá zemřel 26. června 1975 v Římě.⁴ Okamžitě po jeho smrti zaslalo do Říma žádost o blahořečení 69 kardinálů, 241 arcibiskupů, 987 biskupů a tisíce obyčejných lidí. Roku 1992 byl Escrivá skutečně blahořečen.

BLAHOŘEČENÍ A KANONIZACE:

Papež Jan Pavel II. blahořečil Josemariii Escrivá 17. května 1992 na svatopetrském náměstí v Římě. Obřadu se zúčastnilo kolem 300 tisíc lidí. Ve své homilii papež Jan Pavel II. prohlásil: „Blahoslavený Josemaría Escrivá s nadpřirozenou intuicí neúnavně hlásal všeobecné povolání ke svatosti a apoštolátu.“

Roku 2001 papež Jan Pavel II. schválil zázrak, který otevřel cestu Josemariii Escrivá ke svatořečení. Deset let po svém blahořečení (tedy v roce 2002) byl Escrivá kanonizován. První děkovné mše s Escrivou jako svatým se zúčastnilo přes jeden milion věřících na celém světě.

Álvaro del Portillo – Escrivův nástupce

Álvaro del Portillo se narodil 11. března roku 1914 v Madridu. Členem Opus Dei se stal v roce 1935 a na kněze byl vysvěcen v roce 1944. Získal doktoráty civilního inženýrství, historie a kanonického práva. Od roku 1940 do roku 1975 byl del Portillo členem Generální rady Opus Dei a v letech 1940 - 1947 a 1956 - 1975 sloužil jako generální sekretář.

Del Portillo byl také konzultantem několika různých kongregací a sněmů Svatého Stolce: Kongregace pro nauku víry, Kongregace po kněze, Kongregace po věci svatořečení a Pontifikálního sněmu pro komunikaci s veřejností. V různých záležitostech se účastnil

⁴ Během svého života napsal Escrivá mnoho knih s náboženskou tematikou, které se staly ústřední četbou členů Opus Dei: Svatý růženec (1934), Cesta (1939), Abatyše z Las Huelgas (1944), Jít s Kristem (1973), Boží přátelé (1975). I po Escrivově životě vyšla řada knih uspořádaná z jeho zápisků, dopisů, přednášek či promluv: Křížová cesta (1981), Milovat církev, Brázda (1986), Výheň (1987), Rozhovory s mons. Escrivou de Balaguer a také mnoho životopisů v několika světových jazycích.

2. vatikánského koncilu. Nejdříve jako hlava přípravné komise pro laiky a později byl sekretářem komise pro disciplinu kněží a také konzultantem jiných komisí. Jako člen komise pro revizi Kanonického práva také pomáhal koncipovat současné církevní zákony schválené roku 1983 Janem Pavlem II.

Po Escrivově smrti v roce 1975 byl Álvaro del Portillo zvolen jeho nástupcem do čela Opus Dei. Když dostalo Opus Dei v roce 1982 status osobní prelatury, byl del Portillo jmenován prvním prelátem. V roce 1985 založil Římské akademické centrum Svatého kříže, které se později stalo Pontifikální univerzitou Svatého kříže. V roce 1991 mu papež Jan Pavel II. udělil biskupské svěcení.

Během devatenácti let s del Portillem v čele Opus Dei⁵ začala prelatura práci ve dvaceti dalších zemích.

Biskup Álvaro del Portillo zemřel 23. března 1994 v Římě. Stejný den přišel papež Jan Pavel II., aby se modlil u jeho těla.

Organizace Opus Dei

ČLENOVÉ OPUS DEI:

Prelaturu Opus Dei dnes tvoří přes 80 000 lidí, z toho 1 500 jsou kněží. Zastoupení mužů a žen v prelatuře je zhruba vyrovnané (ženy nepatrně převažují). Dle zeměpisného rozdělení věřících je rozdělení přibližně následující: Evropa 48 700 členů, Asie a Tichomoří 4 700 členů, Severní a Jižní Amerika 2 900 členů, Afrika 1 600 členů.

Aby nemohlo dojít ke klerikalismu, je počet kněží udán poměrem k věřícím. Nikdy nesmí přesáhnout 2 procenta z celkového počtu Opus Dei.

STRUKTURA OPUS DEI:

Opus Dei se skládá z preláta, vlastních duchovních a laiků – mužů a žen. Podle Opus Dei lidé, kteří žádají o členství v organizaci, „odpovídají na Boží volání, jež je vyjádřením křesťanského povolání, které obdrželi při křtu.“

Formální přijetí do prelatury se zakládá na dvoustranné dohodě, která určuje vzájemné závazky mezi uchazečem o přijetí a prelaturou. Do Díla může být přijat pouze člověk starší 18 let, zpočátku jen na zkoušku. Členství vzniká podpisem roční smlouvy, která je po dobu pěti let vždy po jednom roce na vlastní žádost obnovována. Teprve po pěti letech a po dovršení 23 let může člověk vstoupit do Opus Dei natrvalo. Vstupuje se podepsáním smlouvy, která je vedena pouze v rovině duchovní, kdy se prelatura zavazuje dát jedinci takové vedení, aby mohl dosáhnout svatosti. Jedinec se zase zavazuje stát se členem a také zákazníkem prelatury, aniž by opustil svůj dosavadní život (tedy své dosavadní povolání).

Členové Opus Dei se dělí na: numeráře, supernumeráře a přidružené. Tímto naprosto světským označením chtěl Escrivá odlišit jména členů od jakýchkoli jmen řeholních (tj. bratři, sestry), aby tak vyjádřil a zachoval laický charakter sdružení.⁶

Opus Dei si nejvíce cení rodinu a hlavně manželství, které je podle Escrivy: „opravdové povolání a velké křesťanské znamení.“ Lidé, kteří vstoupili do Opus Dei, aniž by změnili své rodinné zázemí, se nazývají „supernumeráři“ a je jich naprostá většina. V současnosti tvoří

⁵ Ve svých knihách „Věrnost a laičtví v církvi“ (1969) a „O tom být knězem“ (1970) del Portillo z velké části zachycuje své bohaté životní zkušenosti.

⁶ Na jednu stranu sice ukazuje na civilnost Opus Dei, kdy se členové namísto řeholních sester a bratrů oslovují jako v administrativě či na univerzitě, avšak slovo „numerario“ etymologicky odkazuje na peníze a na šifrovaný kód. Také tento fakt přispěl k obviňování členů Opus Dei jednak z různých nečistých peněžních machinací, a také z tajnosti spolku, jež „tahá za nitky“ všude, kde se dá.

supernumeráři 70% všech členů. Úkoly supernumerářů nejsou nikterak složité. Dál žijí život, na který jsou zvyklí, přispívají na prelaturu a „posvěcují se skrze rodinné povinnosti“.

„Přidružení“ členové jsou muži a ženy, kteří se rozhodli žít v celibátu a dále žijí se svými rodinami či jinde, pokud je to pro ně z profesních důvodů důležité.

Jiným členům okolnosti dovolují, aby byli více zapojeni do apoštolského díla a formace ostatních věřících prelatury. Jsou to „numeráři“, kteří obvykle žijí v centrech Opus Dei. Numeráři a numerářky mají vždy vysokoškolský titul. Zavazují se žít v celibátu, ale jinak se plně věnují svému povolání, s výjimkou času, kdy jsou na nějakou dobu povoláni ke správě v některém z center Opus Dei. Z řad numerářů, kteří projevují vysoké duchovní nadání, jsou také vybíráni kněží⁷. Po určité době, kterou již tito numeráři strávili jako aktivní členové Opus Dei v centrech Díla, se jich prelát zeptá, zda by měli zájem o to, stát se kněžími. Kněžství zde záleží na svobodné volbě, jedinec může kdykoli odmítnout, pokud se necítí dostatečně povolán ke kněžskému stavu. Pokud některý z numerářů kněžský stav přijme, je po řádné přípravě vysvěcen. Aby nemohlo dojít k žádnému klerikalismu, je vždy svěceno jen tolik kněží, aby jejich počet nikdy nepřesáhl dvě procenta z celkového počtu laiků. Tedy dnes je to 1500 z 80 000 lidí. Kněží nosí vždy kleriku a nikdy se neoblékají jako normální lidé, protože Escrivá říkával, že lidé „jsou zvědaví na kněze“ jakožto na čistou bytost, která jim má sloužit příkladem a poskytovat jim duchovní vedení, a nikoli jako na někoho, kdo se chce obyčejným lidem přibližovat tím, že je bude napodobovat například stylem oblékání (narážka na „moderní“ katolické kněží).

V Opus Dei existují paralelně vedle sebe mužská a ženská větve, které mají vlastní vedení a funkce a vzájemně si do ničeho nezasahují (finance, organizace...atd.). Obě větve však uznávají nejvyšší společnou autoritu – preláta, kterého nazývají „otec“. Pro setkání mužů Díla s ženami Díla jsou stanoveny zvláštní podmínky, setkání jsou však umožněna jen velmi omezeně. Výjimku tohoto striktního oddělení žen od mužů tvoří numerářky „pomocnice“, které nemají svou vlastní profesi mimo centrum Opus Dei, ale jsou odpovědné za vedení domácnosti jednotlivého centra, které nahrazuje rodinné zázemí a pro numeráře je jediným domovem. Pomocnice vykonávají administrativní správu či domácí práce, a tato práce je jejich oficiálním povoláním.

„Správa“ pracuje přísně odděleně a jakýkoli kontakt mezi mužskými obyvateli domu a ženami, jež se o dům starají, je nepřipustný. Do místností, v nichž „správa“ pracuje, nesmí vstoupit žádný obyvatel domu a od zbytku domu jsou odděleny dveřmi, které jsou z obou stran zajištěny dvěma na sobě nezávislými zámky. Kontakt se smí odehrávat jen pomocí vlastního, výlučně k tomuto účelu instalovaného domácího telefonu, který může být používán jen úřadujícím vedoucím domu (nebo jeho zástupcem, není-li vedoucí přítomen), a to obvykle jen jednou denně v určenou dobu. Tímto telefonem se sdělují např. počty přítomných na obědě nebo na večeři. Nutné delší pokyny nesmějí být předávány domácím telefonem, nýbrž píšou se na stroji a předávají se prostřednictvím komise, tj. ústředního vedení sdružení v zemi. Při krátkých telefonických sděleních se účastníci hovoru neoslovují jménem a mají vynechávat všechny výroky, které nesouvisí přímo s informací, např. „dobré ráno“, „dobrý den“ nebo „děkuji“. Jména takzvané „druhé strany“ zůstávají naprosto neznáma. Prádlo obyvatel domu se označuje počátečními písmeny nebo čísly. Obě strany se za normálních okolností nikdy vzájemně nespátí. Jestliže se v některém patře uklízí, nesmí tam vstoupit nikdo z mužských obyvatel. Vedle hlavního vchodu musí mít dům ještě vchod do místností „správy“, který nesmí být viditelný z ostatních pokojů. Podle slov zakladatele Opus Dei je nejlepší správa taková, kterou není slyšet ani vidět.⁸

⁷ Vybírá se pouze z mužů, protože Opus Dei plně zastává postoje katolické církve k ženskému kněžství.

⁸ www.souvislosti.cz/100/zrcadlo.html

SÍDLO A CENTRA OPUS DEI:

Osobní prelatura Opus Dei⁹ má své sídlo v Římě v ulici Bruno Buozzi 75, kde také sídlí prelát.¹⁰ Dům má zcela laické jméno „Villa Tevere“ (vila Tibera), a narozdíl od domů patřících katolické církvi není zasvěcen žádnému světcovi.

Opus Dei má v Římě také další centra. Těmi jsou Středisko profesní formace mladých pracovníků s názvem ELIS – Educazione, lavoro, istruzione, sport (vzdělání, práce, výuka, sport) a Papežská univerzita Svatého kříže.

Ve Španělsku je pak velice důležitým centrem Navarrská univerzita v Pomploně založená v roce 1952. Jejím kancléřem byl až do své smrti zakladatel Opus Dei Josemaría Escrivá. Právě Navarrská univerzita sehrála velmi významnou roli v dějinách španělského vysokého učení. Její historickou zásluhou je to, že zrušila monopol státu na vyšší vzdělání. To bylo až do založení univerzity v Pomploně možné jen na madridské univerzitě kontrolované státem. Na Navarrské univerzitě se studují práva, medicína, literatura, filozofie, farmacie, přírodní vědy, kanonické právo, informatika, architektura a jazyky. Univerzita má 15 000 studentů (přibližně jednu čtvrtinu tvoří studenti zahraniční) a 1500 profesorů. Univerzita si získala pověst nejlepší univerzity nejen ve Španělsku, ale údajně na celém kontinentě. Svůj úspěch zakládá na osobním kontaktu učitele a žáka (na jednoho učitele připadá pouze deset studentů), takže „přirozeně rozvíjí studentův intelekt“ v závislosti na individuálním tempu jedince. Osobní vztahy jsou zde pojímány v duchu Opus Dei, což v praxi znamená vyloučení kolektivismu a masovosti. Velký důraz se klade na to, aby učitel znal své žáky jménem.

Velice zajímavým rysem organizace ELIS i Navarrské univerzity je vyjádření jejich oficiálního vztahu k náboženství a katolické církvi. Nikde v názvu není náboženská orientace zjevná, avšak například hned v druhém bodě Idearia Navarrské univerzity se píše: „Je to dílo, které patří do Opus Dei a je živeno jeho spiritualitou. Vzbuzuje v těch, kdo jsou jeho členy, lásku k církvi, papeži a magisteriu a k opravdovému křesťanskému životu, to je k náročnému praktikování lidských ctností, a nebere jim přitom svobodu svědomí.“¹¹ Právě tento přístup poukazuje na snahu Opus Dei vést celou organizaci jako laické hnutí, jež je však až příliš svázáno přímo „ocelovým“ katolicismem, který Dílo zastává a prosazuje.

POSLÁNÍ OPUS DEI:

Od svého založení hlásá Opus Dei poslání, že všichni pokřtění jsou povoláni ke svatosti skrze věrnost ke své práci a v plnění každodenních povinností. Cílem Opus Dei je, aby se všichni lidé stali svatými a apoštoly. Protože se v případě všech lidí nemůže jednat o vstup do řeholního stavu (což byl podle tradice po dlouhou dobu jediný možný způsob, jak se stát svatým), odkazuje Escrivá na slova sv. Pavla: „Ať každý zůstane v tom stavu, v němž byl povolán.“ Členové Opus Dei tedy neopouštějí svá povolání, neopouštějí své rodiny či možnost mít v budoucnosti vlastní rodinu. Escrivá vycházel z tezí, které později potvrdil i 2. vatikánský koncil. A sice, že svatým se může stát jakýkoli obyčejný člověk. Escrivovi šlo o praktický způsob směřování lidí, který se odráží ve třech aspektech charakteristických pro členy Díla:

- 1) Křesťanští laici by neměli opustit svět nebo jím pohrdnout, ale zůstat v něm a milovat život běžných mužů a žen.

⁹ Oficiální název celé prelatury zní: „Osobní prelatura Svatého Kříže a Opus Dei“.

¹⁰ Veškeré funkce získané v Opus Dei jsou pouze dočasné s jedinou výjimkou – tou je právě funkce preláta. Tato funkce je udělena doživotně. Kandidát na preláta musí být schválen na generálním kongresu Opus Dei a následně potvrzen ve funkci papežem, který má ve věci jmenování poslední slovo.

¹¹ Messori, Vittorio: *Případ Opus Dei*, Brno: Cesta 1998, str. 20

2) Když zůstávají ve světě, měli by vědět, jak objevit nadpřirozenou hodnotu obyčejných okolností svého života včetně nejvíc prozaických a materiálních podrobností.

3) Jako důsledek každodenní práce, aktivita, která zaměstnává a naplňuje největší počet hodin běžných lidí a která charakterizuje jejich sekulární osobnost, je první věcí, která potřebuje být posvěcena, a je to první nástroj ke křesťanskému apoštolátu.¹²

Podle Escrivá je křesťan sám světem, proto by neměl odcházet v touze po dokonalosti ze světa, ale spasit ho zevnitř. Tento těžký, ale o to důležitější úkol „dosažení svatosti prostřednictvím každodenní práce“ je pro Escrivu to nejdůležitější, co může správný křesťan na světě udělat. Samozřejmě, že ne vždy se jedná o jednoduchou věc, proto Escrivá považuje za symbol Díla oslíka, jehož sošky nechybí v žádné domácnosti členů Opus Dei. Tento symbol má vyjadřovat lidské odhodlání „trpělivě táhnout náklad, jako to dělá a musí dělat osel zapřažený ve voze“.

Opus Dei si velice zakládá na laickém charakteru své organizace a klade velký důraz na snahu o navrácení svých členů (a následně celé církve) k apoštolskému životu prvních křesťanů.

Následující body jsou základními rysy ducha Opus Dei¹³:

Boží synovství

Obyčejný život

Posvěcování práce

Láska ke svobodě

Modlitba a sebezápor

Láska a apoštolát

Jednota života

Za zmínku jistě stojí příhoda, která má potvrdit snahu Opus Dei o „normálnost“ a naprostou přístupnost všem lidem. Escrivá si velmi zakládal na tom, aby celé jeho sdružení vypadalo normálně. Když byli v Madridu vysvěceni první tři kněží Opus Dei, zeptal se jich Escrivá, zda některý z nich kouří. Všichni tři odpověděli záporně. Na to Escrivá odvětil, že se aspoň jeden z nich bude muset k tomuto zlovyku „propůjčit“. Tímto neobvyklým požadavkem reagoval Escrivá na fakt, že v té době (40. letech 20. století) kouřila polovina všech dospělých Španělů, tudíž to bylo normální a nutné pro věrohodnost organizace.

Pro Opus Dei je velice důležitá uměřenost, žádné extrémy. Ani jídelníček nevyžaduje žádná přísná omezení, pouze je v souladu s církevním rokem. Vegetariánství či zvláštní asketické pústy jsou otázkou individuálního rozhodnutí.

NÁBOŽENSKÁ PRAXE OPUS DEI:

Opus Dei funguje v rámci katolické církve, proto přirozenou praxí jsou i pro členy Díla nedělní mše a veškeré praxe spojené s liturgickým rokem. Navíc existují charakteristické činnosti spojené pouze s organizací Opus Dei.

Prelatura poskytuje svým věřícím stálou náboženskou a duchovní formaci, která je slučitelná s profesními, rodinnými a sociálními závazky každého jednotlivce. Věřící prelatury navštěvují jednou týdně přednášky, takzvané „kroužky“, kde se probírají doktrinní a asketická témata. V centrech Opus Dei, kde žijí numeráři či numerárky, probíhá také

¹² Dachovský, Karel: *Blahoslavený Josemaría Escrivá de Balaguer*, Praha: Řád 2002, str. 56

¹³ Dle vlastní sebedefinice Opus Dei (čerpáno z oficiální stránky www.opusdei.org/index.php?w=61).

každodenní odpolední „zamyšlení“, které má navodit domácí nebo rodinnou atmosféru a udržovat v centrech dobré vztahy mezi členy.

Jednodenní rekolekce (duchovní obnovy) umožňuje jednou měsíčně vyčlenit několik hodin pro osobní modlitbu a reflexi nad tématy křesťanského života. Kromě toho se věřící prelatury jednou ročně účastní duchovních cvičení v délce tří až pěti dnů.

Tyto praxe se provozují v centrech prelatury Opus Dei a na jiných vhodných místech. Kroužky se například mohou konat doma u jednoho z účastníků. Jednodenní rekolekce může být pořádána v kostele, jestliže s tím souhlasí farní kněz.

Escrivá byl přesvědčen, že křesťanská radost má své kořeny v podobě kříže. Je-li Kristovo umučení cestou bolesti, je též cestou naděje a jistého vítězství. V jedné ze svých homilií to Escrivá vysvětluje: „Věř, že Bůh chce, abys byl spokojený, a když ze své strany uděláš, co budeš moci, budeš šťastný, velmi šťastný, ba přešťastný, i když ti nebude chybět kříž. Ale ten kříž už nebude popravíštěm, ale trůnem, ze kterého bude kralovat Kristus. A s Ním Jeho i naše Matka. Svatá Panna ti vyprosí potřebnou sílu, abys následoval Ježího Syna.“ Podle bývalých členů Opus Dei je úsměv „povinný“, aby tak bylo nečlenům dokázáno, že jedině v Díle lze najít opravdovou a dlouhotrvající radost. Ve skutečnosti prý členové Díla nalézají pravý opak.

Spornou otázkou zůstává pro laickou veřejnost sebetřýznění, o němž se v souvislosti s Opus Dei často mluví. Podle Escrivy je pokání a sebezápor modlitbou těla. Stejně jako člověk má být celistvý (duch + tělo), má být celistvá i modlitba. Proto zavedl do modlitby numerářů (zcela dobrovolně) užívání tzv. žíněného roucha. Žíněné roucho je pás z hrubé vlny, který se nosí kolem pasu nebo kolem nohy, s uzly nebo neostrými hroty. Ty tlačí na kůži, ale neproniknou jí. Kvůli této době středověkého flagelantství si Opus Dei vyslechlo již dlouhou řadu kritik.

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ OPUS DEI:

Každý člen Opus Dei je odpovědný za své finanční zajištění a za zajištění finančních potřeb své rodiny.¹⁴ Vedle pokrytí svých životních nákladů členové Opus Dei a jeho spolupracovníci na sebe rovněž berou odpovědnost za náklady na plnění pastoračních úkolů prelatury. Tyto náklady tvoří především náklady na podporu a formaci kněží prelatury, výdaje kurie prelatury a ústředních orgánů v každém regionu a finanční výpomoc, kterou prelatura poskytuje blízkým příbuzným numerářů a přidružených v případě vážných finančních těžkostí.

Věřící prelatury také přispívají příslušným místním kostelům, farnostem apod. Kromě toho věřící prelatury rozvíjejí četné neziskové sociální aktivity: charitativní a vzdělávací. Takovéto aktivity mají právní statut odvíjející se od práva příslušného státu. Jsou spravovány svými zakladateli, nikoli Opus Dei, a proto mohou vedle darů věřících prelatury a spolupracovníků získat i dotace od státu nebo od soukromých nadací, případně firem (tj. prostřednictvím poplatků, grantů, darů atd.).

VZTAH OPUS DEI KE KATOLICKÉ CÍRKVI:

Opus Dei vzniklo v roce 1928 a od roku 1982 se stalo první a dosud jedinou „osobní prelaturou“, která funguje v rámci katolické církve. (Předběžně bylo Dílo schváleno už na 2. vatikánském koncilu a následně potvrzeno apoštolskou konstitucí „Ut sit“ a upraveno různými papežskými dokumenty.) Status „osobní prelatury“ je vyjádřen takto: „Osobní prelatury jsou právní, územně neohrazené struktury, které mají za cíl podporu vhodného rozdělení kněží

¹⁴ Při přijímání do organizace Opus Dei je jedinec žádající o členství povinen doložit, že má stálé zaměstnání, a že tudíž nebude pro Opus Dei finanční přítěží.

nebo výkonu zvláštních pastoračních nebo misijních úkolů v různých sociálních skupinách. Je vyhrazeno Apoštolskému stolci, aby poté, co vyslechne příslušné biskupské konference, zřídil osobní prelatury a ustanovil jejich statuta. Prelatury jsou řízeny prelátem jako vlastním ordinářem, který je oprávněn zříditi národní nebo mezinárodní seminář a také včleňovat studenty a vést je k přijetí svátosti svěcení z právního důvodu služby v prelatuře.“¹⁵

Dlouhou dobu panovalo (a stále panuje) podezření, že prelatura je jakýmsi druhem paralelní církve. Církev Dílu vždy vyjadřovala přátelský přístup, a dokonce sám papež Jan Pavel II. vysvětlil Escrivova nástupce del Portilla na biskupa, takže umožnil Dílu svěcení svých vlastních kněží, což prakticky vedlo k nezávislosti Opus Dei na Vatikánu.

Právně však nezávislost na Vatikánu není možná, protože Dílo je podřízeno hierarchii církve, a navíc každý člen Díla při svém přijetí skládá věrnostní slib papeži.

OPUS DEI A POLITIKA:

Postavení Opus Dei v politice je velice sporné. Sám zakladatel Opus Dei vždy tvrdil, že Opus Dei nemá s politikou nic společného a že je zcela zaměřeno na duchovní vedení svých členů. Escrivá kategoricky vylučoval jakýkoli politický vliv své organizace na jakýchkoli úrovních.

Pro názory kritiků Opus Dei však mluvilo (a stále mluví) mnoho reálných fakt a různých nařčení. Jmenujme například umístění členů díla na ministerských postech či ve vysokých státních funkcích Španělska, podporování frankismu v době španělské občanské války, nařčení ze sektářství a elitářství, podivných finančních praktik či snahy o ovládnutí Vatikánu a o proniknutí do státních struktur v řadě zemí světa, v nichž údajně chce Opus Dei postupně uzurpovat moc.

Ačkoli mnohé z událostí spojených s Opus Dei nemají své vysvětlení, některá obvinění se dají vyvrátit. Escrivá vždy přísně prosazoval individualitu i v rámci organizace Opus Dei, proto trval na tom, aby z činů jednotlivců nebyl hned implikován závěr vedoucí k přesvědčení o záměru Opus Dei. Takto Escrivá vysvětluje obsazení důležitých státních funkcí členy Opus Dei. Do těchto funkcí se jednotlivci dostali svými vlastními schopnostmi. To, že jsou členy Díla, je jejich soukromá věc, která nemá s politikou co dočinění.

Na celém světě a zejména na Západě a v USA je Dílo terčem protisektářských kampaní. Pozice Opus Dei je velmi obtížná, protože je napadáno jak zvenku, tak zevnitř samotné církve. Dílo je kritizováno pro svůj „předkoncilní integrismus“ (=radikální věrnost evangelium) a také za „snahu o restauraci“ (= skálopevnou věrnost magisteriu papeže). Opus Dei tak musí čelit obvinění, že chce svou nekompromisností vrátit církev do doby inkvizice.

Některé prameny uvádějí, že skrze útoky na Opus Dei jde vlastně o útoky na papeže, kteří s tímto hnutím sympatizovali, a tak vlastně na celou církev, jež se mnoha světským organizacím jeví jako zastaralá a zbytečná. Opus Dei je tak bráno jako sdružení podobné templářům či modernímu Tovaryšstvu Ježíšovu; když bude rozprášeno, padne poslední bašta chránící Vatikán.

Také finanční otázky Opus Dei vzbuzují dohady. Panuje přesvědčení, že Dílo disponuje nemalými finančními prostředky, za něž si může koupit prakticky cokoli. Například před Escrivovým blahořečením noviny tvrdily, že výměnou za jeho blahořečení Dílo zaplatilo obrovský dluh v pokladně Svatého Stolce, který zavinil člověk odpovědný za vatikánskou banku – Paul Marcinkus. Toto obvinění způsobilo v církvi rozruch, protože díky dogmatu o neomylnosti papeže není podle katolické církve možné, aby papež blahořečil někoho, kdo si to skutečně svým příkladným svatým životem nezasloužil. V případě, že by se prokázalo obvinění, že papež kvůli majetkové politice porušil svou pravomoc, podkopalo by toto

¹⁵ Messori, Vittorio: *Případ Opus Dei*, Brno: Cesta 1998, str. 49

autoritu celé církve a mělo ve svém důsledku dalekosáhlé dopady týkající se nedůvěryhodnosti církve.

Opus Dei je také často obviňováno z frankismu. Toto obvinění ovšem také má své opodstatnění, byť Escrivá nikdy nevyjádřil ani souhlas, ani nesouhlas s Francovým režimem. Anarchisté bojující na republikánské straně povraždili zejména v první fázi španělské občanské války tisíce kněží a řádových sester. Escrivá a zakládající členové Opus Dei stejně jako celá katolická církev našli útočiště právě u generála Francisca Franca.¹⁶

Také nyní po smrti papeže Jana Pavla II., který s Opus Dei sympatizoval, hrálo Dílo velkou roli při volbě nového papeže. Jeden z jeho členů byl dokonce i kandidátem na papežství. Členové Opus Dei mají ve Vatikánu vysoké funkce. Jsou to například arcibiskup Julian Herranz, předseda Papežské rady pro interpretaci právnických textů, stejně jako vatikánský "camerlengo" (komoří) Eduardo Martínez Somalo. Především pak hlava podle všeho nejsilnější diecéze v Itálii, vlivný milánský arcibiskup Diognini Tettamanzani, což byl právě jeden ze šesti nejvážnějších uchazečů papežského úřadu.

Historický přehled

- 1902 – Ve španělském městě Barbastro se narodil Josemaría Escrivá
- 1928 – Během duchovních cvičení založil Josemaría Escrivá z Božího vnuknutí Opus Dei¹⁷ jako cestu k posvěcení lidí¹⁸ v jejich běžné práci a v křesťanském plnění jejich každodenních povinností.
- 1930 – Opětovné Boží vnuknutí Escrivu přimělo k tomu, aby založil ženskou větev Opus Dei
- 1933 – Bylo založeno první centrum Opus Dei: Akademie DYA
- 1936 – Španělská občanská válka: rozpoutalo se náboženské pronásledování, což na čas přerušilo apoštolskou práci Opus Dei.
- 1937 – Escrivá a někteří členové Opus Dei utekli přes Pyreneje do Burgosu.
- 1938 – Obnovení apoštolské práce v Burgosu, ve Španělsku.
- 1939 – Konec občanské války: Escrivá se vrátil do Madridu, Opus Dei se rozšiřuje do ostatních španělských měst.
- 1941 – Madridský biskup Leopoldo Eijo y Gray udělil první diecézní schválení Opus Dei.
- 1943 – Vymyslel Escrivá právní řešení, jak začlenit kněží do Opus Dei.¹⁹ Založil Kněžskou společnost svatého kříže, kterou papež schválil.
- 1944 – Madridský biskup vysvětil první tři členy díla na kněze: Alvara del Portillo, Josého Mariu Hernádeze de Garnica a Josého Luise Múzquize.
- 1946 – Escrivá se přestěhoval do Říma. V následujících letech cestoval z Říma do celého světa a hlásal poselství Opus Dei.
- 1947 – Opus Dei bylo schváleno Svatým stolcem jako sekulární institut.
- 1948 – Otevření Římské koleje svatého kříže
- 1950 – Papež Pius XII. uděluje definitivní schválení Opus Dei. Toto schválení umožnilo stát se členy díla i lidem žijícím v manželství a diecézním kněží připojit se ke Společnosti svatého kříže.
- 1952 – Založení Navarrské Univerzity v Pamploně ve Španělsku.
- 1953 – Založení Římské Koleje Matky Boží pro členky Opus Dei z celého světa.

¹⁶ Jen pro zajímavost, Josemaría Escrivá zemřel ve stejném roce, jako generál Franco – 1975.

¹⁷ Samotný název „Opus Dei“ přišel až později a nebyl používán až do pozdních 30. let, ačkoli od počátku (když zakladatel psal nebo mluvil o tom, co po něm Bůh žádá), mluvil o „Díle Božím“.

¹⁸ Původně bylo Opus Dei zamýšleno jako pouze mužská organizace. Escrivá se dokonce v dopise svému příteli vyjadřuje o možnosti, že by se členy Díla staly i ženy, slovy: „Ženy nebudou součástí Opus Dei ani z žertu.“

¹⁹ Opus Dei bylo zaměřeno pouze na laický život a vstupovat do něj nebylo již vysvěceným kněžím právně povoleno (pouze stali-li se kněžími až v rámci Opus Dei). Proto byla založena Společnost svatého kříže, do níž mohli vstupovat i kněží či jáhni z jiných řádů sympatizující s Opus Dei.

- 1965 – Papež Pavel VI. otevřel centrum ELIS určené pro mladé lidi v péči Opus Dei.
1975 – 26. června zemřel Josemaría Escrivá v Římě. K Opus Dei patřilo kolem 60 000 lidí.
15. září byl Álvaro del Portillo zvolen nástupcem Escrivy do čela Opus Dei.
1982 – 28. listopadu vydal papež Jan Pavel II. apoštolskou konstituci „Ut sit“, která ustanovila Opus Dei jako osobní prelaturu společně s Kněžskou společností svatého kříže. Álvaro del Portillo jmenován prvním prelátem.
1985 – Zahájení Římského akademického centra Svatého kříže, které se v roce 1998 stalo Papežskou univerzitou Svatého kříže.
1991 – Papež Jan Pavel II. vysvětil Ávara del Portillo na biskupa.
1992 – Papež Jan Pavel II. blahoslavl Josemarii Escrivá.
1994 – Zemřel v Římě biskup Álvaro del Portillo. Novým prelátem Opus Dei byl jmenován Javier Echevarría.
2002 – Zakladatel Opus Dei Josemaría Escrivá byl kanonizován.

Použitá literatura

- Dachovský, Karel: *Blahoslavený Josemaría Escrivá de Balaguer*, Praha: Řád 2002
Follain, John: *Město tajemství, Pravda o pozadí vražd ve Vatikánu*, Praha: BB/art s.r.o. 2004
Messori, Vittorio: *Případ Opus Dei*, Brno: Cesta 1998
www.ihned.cz/2-15985710-003000_d-de
www.home.tiscali.cz/escriva/index.htm
www.opusdei.org/index.php?w=61
www.souvislosti.cz/100/zrcadlo.html